

	Hoop in donkere dagen. take#1 VIDEO. Gent, KASK cinema, 4 december 2014.	
	Verslag	Bart Rogé, Kris De Visscher

Met [*Hoop in donkere dagen*](#) lanceert Demos een programmalijn waarmee we inzoomen op digitale media, sociale context en ongelijkheden. Op geregelde tijdstippen willen we makers en organisaties samen brengen om de emancipatieve en empowerende kracht van nieuwe media met elkaar te delen.

We kijken breed: van digital storytelling tot zelf-publicatie. En in verschillende sectoren: van het jeugdwerk, over de journalistiek tot in de kunsten. Het zal gaan over interactief, artistiek en participatief mediagebruik. Hoe dat dominante beelden kan counteren om zo te wegen op het maatschappelijk debat. Beeldvorming dus, en hoe je daar vanuit je eigen organisatie of werk aan de slag mee kan.

Op donderdag 4 december 2014 organiseerden we [een eerste samenkomst met collega's in cultuur en jeugd, studenten en filmmakers](#) in samenwerking met KASK School of Arts. In de voormiddag gingen we dieper in op de kracht van video in het jeugdwerk. In de namiddag bekeken we hoe jonge makers omgaan met sociale contexten in fictie en documentaire. Telkens screenen we een aantal films en gaan we met de makers en initiatiefnemers in gesprek.

Voormiddag: video, jeugdwerk en sociale contexten

Jeugdwerkers gaan aan de slag met video om de - vaak harde - leefwereld van jongeren zichtbaar en bespreekbaar te maken. Ze empoweren jongeren om hun verhaal naar buiten te brengen en wantoestanden aan te kaarten. De kracht zit niet alleen in het eindresultaat, maar ook in het maken zelf. In de voormiddag richten we ons op jeugdwerkers en filmmakers die met hen (willen) werken. We screenen een aantal recente films en geven het woord aan de makers.

Inleiding door Demos

Hoop in donkere dagen

Oude en nieuwe media, traditionele en minder traditionele vormen en technieken. Alles staat vandaag naast en door elkaar. Er ontstaan nieuwe vormen en mogelijkheden. Weblogs, youtubekanal, podcasts en vodcasts vragen onze aandacht. Het internet brengt de wereld tot op ons kleinste scherm. Iedereen kan zijn of haar verhaal vertellen en op de wereld loslaten. *Kan het democratischer?* We zijn optimistisch. Dit is goed nieuws in deze donkere tijden. Burgers en organisaties nemen digitale media in handen om dominante beeldvorming te counteren, een alternatief verhaal te brengen en zo te wegen op het maatschappelijk debat. De onzichtbare werkelijkheid gaat viraal. De digitale media brengen hoop. Hoop in donkere dagen.

Met het programma 'hoop in donkere dagen' onderzoekt Dēmos dit interactief, artistiek en participatief mediagebruik. We kijken breed: van digital storytelling tot zelf-publicatie. En in verschillende sectoren: van het jeugdwerk, over de journalistiek tot in de kunsten. Wat gelijk blijft in ons onderzoek zijn de sociale contexten waarin digitale media gebruikt worden en welke rol ongelijkheden daarin spelen. Wie heeft productiemiddelen in handen? Wie vertelt het verhaal en hoe? Wie moet dat verhaal horen en hoe ontvangen ze het?

'Hoop in donkere dagen' raakt aan thema's zoals mediageletterdheid en -wijsheid, media- en e-inclusie. Maar dan met een twist. We focussen niet op ontbrekende of te ontwikkelen competenties van mediagebruikers – al is dit momenteel wel het dominante discours. We brengen liever makers en gebruikers samen om over de kracht van digitale media te getuigen.

Take #1 video en jongeren

In dit digitale tijdperk is video een krachtig medium, met veel cultureel en politiek potentieel. Maar de maatschappelijke breuklijnen zetten zich door in de digitale wereld. Digitale uitsluiting is een realiteit. En dat is verre van alleen te wijten aan eigenschappen die we terugvinden bij de jongeren zelf, zoals competenties, digitale geletterdheid of zelfvertrouwen. Integendeel, het heeft veel meer te maken met toegang tot breedband internet, tot de juiste netwerken, de nodige hulpbronnen en middelen.

Rol van/voor het jeugdwerk

Jeugdwerkers kunnen samen met jongeren die toegang forceren. Omgekeerd biedt dit medium aan jeugdwerkers een nieuw instrument. Jongeren kunnen hun biografie verkennen, kunnen samen bepalen wat ze wel en niet delen met anderen (en hoe) en ze kunnen hun verhaal politiek vertalen. Al is vaak wel nog een uitdaging om al die rommelige, soms triviale, soms chaotische mengeling aan meningen, ervaringen en gevoelens te verbinden met de realiteit van politieke besluitvorming.

Deze voormiddag stellen we het *proces* centraal. Onze aandacht gaat naar *the making off*. Wat gebeurt er als je met jongeren een film maakt? Wat betekent dit voor hen? Waar moet je als begeleider op letten? Maar we kijken ook naar het *product*, vooral dan naar het gebruik ervan: hoe kan het resultaat van het proces achteraf 'gebruikt' worden en wat zijn dan do's en dont's. Hoe worden de resultaten het best omkaderd?

1. Betonne Jeugd (regie, beeld en montage Joke Nyssen)

Inleiding door Judith Lucas (Betonne Jeugd)

In de documentaire 'Betonne Jeugd' worden drie jonge twintigers gevolgd in hun dagelijks leven. Wat ze gemeen hebben is dat ze sinds enkele jaren een plek vonden bij *Betonne Jeugd*, een organisatie voor en door jongeren in armoede.

Betonne Jeugd werkt vooral met wat de jongeren zelf aanbrengen, met wat hen bezig houdt. Deze jongeren gaan niet akkoord met het beeld dat van hen wordt opgehangen in de media. Al lang wilden ze iets doen om dat beeld te counteren. Het werd deze documentaire. Daarin primeert de kracht van de jongeren, hun engagement en de hoop die ze koesteren.

De maakster, Joke Nyssen, liep lange tijd mee in de werking. Eerst zonder camera, om vertrouwd te worden met de werking en de leefwereld van de jongeren en om vertrouwen op te bouwen bij de jongeren. Pas later haalde ze de camera boven. Iets wat steeds confronterend bleef. Belangrijk is dat jongeren zelf beslisten wanneer, wie en wat werd gefilmd. Ze waren actief betrokken tijdens de montage. Dat vroeg heel wat geduld van de maker, maar vrijwaarde de positie van de jongeren als eigenaar van het eindproduct. Het moest 'hun' documentaire zijn. Er werd een flink jaar aan gewerkt.

De documentaire wordt momenteel vooral gescreend op vormingsinitiatieven (stadsklassen, vorming van Uit De Marge, hoger onderwijs...) Doorgaans verzorgen jongeren zelf de inleiding. De documentaire is niet te streamen via het internet. Zo houdt Betonnen Jeugd vat op de context waarin de documentaire vertoond wordt. Het is belangrijk om telkens het specifieke kader waarbinnen de documentaire tot stand is

gekomen mee te geven en het gesprek erover aan te gaan met het publiek. De reacties op screenings in deze format zijn positief.

Meer info via deze [link](#). Een trailer vind je [hier](#).

2. Mijnverleden (realisatie vzw Thebe en Villa Basta)

Inleiding door Hanne Daniëls (Uit De Marge)

In 1994 maakte vzw Thebe (organisatie voor maatschappelijk kwetsbare jongeren) een film waarbij jongeren op zoek gingen in hun eigen mijnverleden (Black and White Unite). Met de 100ste verjaardag van de Tuinwijk in het vooruitzicht werd een 'remake' gemaakt: *Mijnverleden*. Jongeren gaan er op zoek naar het verleden van het ouders en grootouders en vragen door naar de mix van culturen, sociale ongelijkheid, belangrijke veranderingen... Een geheel van interviews werd via een overkoepelend narratief samengebracht.

We leven niet 'vroeger'. Toch is het belangrijk om iets te weten over vroeger. Het is nu eenmaal zo dat jongeren niet onmiddellijk betrokken zijn de geschiedenis van hun eigen leefomgeving. Het inter-generatieel aspect van het project was belangrijk. Het was een manier om tot dialoog tussen jong en oud te komen. Tegelijk liet het project jongeren kennismaken en experimenteren met het filmmaken. Erfgoed, jeugdwerk en cultuureducatie komen samen. Ze werden geconfronteerd met niet alledaagse verhalen en uitdagingen.

Twintig jongeren werkten een jaar lang elke zaterdag aan de film. Jo Machon, projectmedewerker van Villa Basta, bood de nodige professionele begeleiding en ondersteuning, maar ook de Eisdense cineast Robert Szostek werkte mee. Alev Duymaz heeft het hele proces begeleid vanuit vzw Thebe. De jongeren zelf bepaalden de inhoudelijke lijn. De begeleiding faciliteerde en coachte.

Het project werd in drie delen ontsloten via youtube. Bepaalde delen worden gebruikt als didactisch materiaal of worden in andere settings getoond.

Via deze link vind je meer [info](#).

3. Minuut Quartier

Ingeleid door Caroline Van Kerckhoven (D'broej)

Minuut Quartier is een filmfestival / -competitie georganiseerd door D'broej. D'BROEJ vzw, "De Brusselse Organisatie voor de Emancipatie van Jongeren", bouwt jeugdwerkingen uit in de meest arme gebieden van Brussel. Verschillende van hun deelwerkingen (maar lang niet alle) hebben een klein media-lab en/of jeugdwerker die met film uit de voeten kan. De koepelorganisatie biedt de jongeren ook vorming aan om zelf met multimedia aan de slag te gaan. Doel van beide is om jongeren en jeugdwerkers te stimuleren op henzelf en hun leefwereld in beeld te brengen en te experimenteren met het medium. Jongeren die de vorming doorliepen kunnen zich engageren als jongerenreporter. Ze trekken naar verschillende events om daarvan verslag uit te brengen.

Het filmfestival start met een oproep aan de verschillende deelwerkingen van D'Broej om een kort filmpje (twee minuten) te maken rond een vooraf vastgelegd thema. Jeugdwerkers pikken daarop in, brainstormen met de kinderen en volgen hun lead. Tijdens het festival worden de verschillende inzendingen gescreend. Een jury van vakmensen geeft waarderende feedback.

Minuut Quartier is vooral bedoeld als prikkel (een concrete aanleiding) om aan te slag te gaan. Het festival is ook een ontmoetingsmoment tussen de deelwerkingen. Een manier om aan te geven dat er in verschillende Brusselse wijken aan hetzelfde gewerkt wordt, vanuit een zelfde context en spirit. De jongeren reporters zijn er om een ander beeld van Brussel te tonen. Door reportages te maken krijgt een event een blijvend spoor, iets om naar terug te kijken.

Voor meer [info](#)...

4. Nabespreking met makers, publiek en gasten

Enkele punten die bleven hangen tijdens het groepsgesprek:

- We mogen niet vergeten dat film een ongelooflijk tijdsintensief en daarom ook relatief duur medium is. Betonne Jeugd heeft een jaar lang gewerkt. Dat is een luxe. Het is niet altijd gemakkelijk om mensen te engageren in zo'n project. Aan de andere kant heeft iedereen wel een camera op zijn/haar smartphone of laptop en zijn er instapklare programma's om te editen. Dat maakt film dan weer een zeer toegankelijk medium. Het vraag wel wat skills, maar minst wat aanleg ben je daar rap mee weg.
- Maar voorzichtigheid is wel geboden. Er zijn veel valkuilen aan het maken van film. Je moet je altijd goed afvragen wie wat te zien krijgt. Je kan niet zomaar alles tonen zoals het zich voordoet. De kijker heeft niet alle context. Om die context ook impliciet mee te geven heb je de kunde van een filmmaker nodig. Betonne Jeugd had schrik van om met het project het dominante beeld van jeugd in armoede opnieuw te versterken. Daarom is een professional inschakelen belangrijk.
- We mogen ons niet blindstaren op 'kwaliteit' (techniciteit, materiaal...) De context en de doelstellingen bepalen de kwaliteitsnorm. Het is wel belangrijk dat iedereen de context mee heeft waarin iets gemaakt is en waarom. Zo maar iets ontsluiten op youtube is misschien niet altijd de beste optie. Over waar en hoe je product getoond zal worden moet je goed nadenken.
- Zeker binnen jeugdwerk is het formeel leren minder belangrijk. Het proces, het experiment primeert boven het eindproduct. Dat moet je jongeren ook meegeven. Maar als talent of nieuwsgierigheid van sommige jongeren om meer vraagt, moet je als jeugdwerker ook nadenken aan toeleiding naar andere initiatieven.
- Het maken van film is voor jongeren ook een manier om het eigen leefwereld te tonen. Dat is op zich al een ontdekking. Ze worden gedwongen om met wat afstand naar hun dagdagelijkse realiteit te kijken en daarover te communiceren. Zo krijgt hun leefwereld ook betekenis, niet allen voor anderen (hun publiek) maar ook voor henzelf.
- Als professionele maker in een project zoals Betonne Jeugd bewandel je een dunnen lijn. Je moet jezelf kunnen wegcijferen: het zijn de jongeren die het verhaal maken. Aan de andere kant is er de nood aan een filmische vertaling. Het is niet het één of het andere, maar een tussenweg. Als maker ben je ook een coach: je maakt jongeren sterker om het medium te leren kennen en gebruiken. Je leert ze kijken en luisteren om te kunnen begrijpen hoe het medium werkt en hoe je het kan gebruiken.
- Respect voor en dialoog met wie (re)presenteert: het blijft essentieel.

Namiddag: jonge makers en sociale contexten in fictie en documentaire

Jonge mensen zijn meer en meer op zoek naar een manier om hun identiteit en hun ambities te definiëren met hun voeten in verschillende leefwerelden. Video er daarvoor een toegankelijke inspiratie en expressievorm, met potentieel een heel directe impact. We screenen drie zeer uiteenlopende producties en benoemen het potentieel en hindernissen voor jonge makers.

1. **Fistful of Memories** (scenario & regie Andrés Lübbert ism Fikri El Azzouzi & Junior Mtombheni). Meer [info](#).

Inleiding door Gunter Lots (Uithuis Hoboken)

In het kader van *50 jaar migratie* werd dit project opgestart rond de woorden *Hoboken*, *Umicore* en *oudste moskee van België*. Vanuit haar industrieel verleden (scheepsbouw, metallurgie) heeft Hoboken veel migranten aangetrokken. Maar de kinderen en kleinkinderen van die eerste generatie weten weinig over hun migratiegeschiedenis. Daarom wilden we een film in elkaar boksen. Hoe die film er moest uitzien, wisten we aanvankelijk nog niet. We verzamelden een gigantische doos vol artikels, foto's en geschiedkundige informatie over Hoboken. Naarmate we meer over de Hobokense geschiedenis ontdekten, werden de ideeën voor een film concreter. We wilden een fictiefilm maken, geen documentaire, maar een échte speelfilm met onze jongeren, de gasten van Hoboken. Een film over verleden, heden en toekomst. Over geschiedenis, cultuurverschillen en herinneringen. Het project mondde uit in een samenwerking tussen Uithuis Hoboken, enkele plaatselijke moskeeën en jongeren uit Hoboken. Andrés Lübbert werd aangetrokken als regisseur en scenarioschrijver. Hij werd hierbij ondersteund door Fikri El Azzouzi en Junior Mtombheni.

2. **The True Tempest** (vier kortfilms in realisatie van kleinVerhaal) - [info](#)

Inleiding Dieter Debruyne (kleinVerhaal)

Met 'The True Tempest' (TTT) vat kleinVerhaal samen met Oostendse jongeren tussen 15 en 21 jaar de zoektocht aan naar hoe zij zichzelf zien in verhouding tot elkaar en de rest van de wereld. 'The Tempest' van William Shakespeare en Peter Greenaway's interpretatie van dit stuk, 'Prospero's Books', vormen de artistieke leidraad en vetrekhaven voor de creatie van vier kortfilms. The True Tempest refereert naar '**de ware storm**' die woedt in de hoofden van jongeren. De storm als metafoor voor de ongrijpbaarheid en de strijd die jongeren voeren met universele thema's als macht, magie (religie), jaloezie, liefde, conflict, identiteit en uitsluiting. Dit alles binnen de setting van een ongepolijste havenstad aan de zee, Oostende. 'The True Tempest' startte met een intensief voortraject waarin kleinVerhaal jongeren op straat, in hun jeugdhuis, op school en bij de betrokken partners ontmoette, aansprak, castings organiseerde en warm maakte om deel te nemen. Het reilen zeilen van 'TTT', van castings tot draaidagen, is te volgen op de [TTT facebook pagina](#). 'The True Tempest' resulteert uiteindelijk in vier kortfilms, samen vormen ze de hoofdstukken van één verhaal. Hiervoor ging kleinVerhaal in zee met cineasten **Diederick Nuytens, Maaïke & Fairuz (garage64), Nicolas Daenens & Gilles Coulier**. Zij begeleidden gedurende een viertal maanden op eigen(zinnige) wijze elk een groep jongeren bij de ontwikkeling van een kortfilm, hun interpretatie van 'de ware storm'. Vandaag kijken we naar KINGSH!T, de meest narratieve film van de vier. In '**Kingsh!t**' zette regisseur Daenens de jongeren aan het acteren. Hij schotelde hen situaties voor uit hun leefwereld en liet hen daarop improviseren. Van daaruit werden scènes uitgewerkt en schreef hij een stormachtig scenario dat vervolgens werd verfilmd als een mozaïekvertelling over 24 uur in het leven van enkele jongeren.

3. **System_D** (een selectie uit het Brussels festival voor jong opkomend talent) - [info](#)

Inleiding Joachim Ben Yakoub (Pianofabriek)

Als beginnend beroepskracht had Joachim het idee om zelf een videoproject begeleiden, tot hij ontdekte dat de jongeren uit de wijk veel liever en ook veel straffer op een autonome manier met het medium aan de slag gaan. Daarom veranderde Joachim het geweer van schouder. Via het filmfestival System_D legt hij zich toe op het tonen van de films die Brusselse jongeren zelf in elkaar boksen. Vandaag presenteert hij een aantal films die eerder al gescreend werden tijdens dit festival. In een artikel voor ons cahier Momenten maakt Joachim een diepgaande analyse van de verschillende films die de laatste jaren in Brussel werden gerealiseerd. Je kan het artikel ook terugvinden op de website van Kifkif via deze [link](#).

4. **Nabespreking met makers, publiek en gasten**

It's a man's world?

Het valt op doorheen de hele dag: de gescreende films tonen weinig vrouwen. Enerzijds zit er natuurlijk wel een grotere nood om de beeldvorming bij te sturen van de jongens die rondhangen. Vanaf een zekere leeftijd hebben meisjes ook meer verantwoordelijkheid in het huishouden, dus de wijken zijn ook meer een mannenaangelegenheid. Wie die wijken in beeld brengt, brengt vooral mannen in beeld. Maar Joachim verzekert ons: de meisjes zijn wel onderweg. Met elke editie van System_D nemen meisjes en vrouwen gradueel meer het voortouw.

De weg naar het publiek?

Fistfull of memories werd eerst getoond in de wijk en daarna in de bioscoop in het centrum. Ondertussen is de film gratis beschikbaar. Hij wordt gretig afgenomen door scholen, integratiediensten,... met een educatief doel. De film is dan ook herkenbaar voor jongeren. *The True Tempest* ging in première in CC De Grote Post in Oostende met een super respons vanuit de aanhang van de jongeren zelf. De films hebben een tour gemaakt langs verschillende jeugdhuizen en we hebben 'm ook getoond aan de mensen die we leren kennen hebben in Oostende. Maar doorbreken is moeilijk. Veel van dergelijke resultaten blijven binnen de eigen kring.
